

Aluetaloudelliset vaikutukset

Hilkka Vihinen, Luonnonvarakeskus

Olli Voutilainen, Vaasan yliopisto

Toivo Muilu, Luonnonvarakeskus

Esitys koostuu arvioinnin tuloksista ja suosituksista
Aluksi metodi, sitten tulokset ja lopuksi suositukset

Aluetaloudelliset vaikutukset – mitä tutkittiin?

Tarkastelu koski **yritystoiminnan monipuolistumista, työllisyyden, palvelujen ja vaikutusmahdollisuuksien paranemista**, sisältäen **tieto- ja viestintäteknologian saavutettavuuden**, käytön ja laadun parantamisen maaseutualueilla. Lisäksi arvioitiin ohjelman **vaikutusta suhteelliseen köyhyyteen ja alueiden välisten kehityserojen tasoittumiseen**.

Metodi

Tulokset on koottu lähinnä ohjelman omista seurantatiedoista, tulosindikaattorien puuttuessa vaikuttavuusindikaattoreista

Kontrafaktuaalista vaikuttavuusarviointia, eli verrokkianalyysia ei ole ohjelman tässä vaiheessa tehty työläyden ja arvioitavien vaikutusten hitauden vuoksi

Vaikutuksia on arvioitu yleiseen tilastoaineistoon ja käytettävissä oleviin, muiden tutkimusten tuloksiin nähden

Yritystoiminnan monipuolistaminen ja työllisyyden parantaminen

Vuoteen 2018 mennessä päättyneissä yritystuissa syntyneiden uusien työpaikkojen määrä on jäljessä tavoitteesta. Jos otetaan huomioon vielä käynnissä olevien yritystukien hakemuksissa tavoitteeksi asetetut tulokset, ollaan lähellä tavoitetta.

Manner-Suomen maaseutuohjelma-alueen kaikkien maaseutuyritysten lukumäärä on laskenut hieman ohjelmakauden alkuun verrattuna

Yritystuki oli tarkasteltuna ajanjaksona kohdistunut erityisesti teollisuuden toimialaan

Maaseudun työllisyyden kehitys on ollut varovaisen myönteistä kaikissa kuntatyypeissä ajalla 2014-2016

Ohjelma on luonut uusia työpaikkoja ja taloudellista aktiviteettia, ja siten edistänyt työllisyysasteen nostamista tavoitetasolle

Muutokset maaseudun työllisyyden kehityksessä eivät palaudu yksinomaan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toimiin, vaan ovat seurausta useista vaikuttavista tekijöistä

Laajemman maaseutuohjelmien aluetalous- ja työllisyysvaikutus selvityksen (Manner-Suomen...2019) mukaan etenkin yritystukien tapauksessa voidaan osoittaa, että näillä toimilla on kiistatonta työllistävää vaikutusta – analyysin mukaan ohjelmakaudella 2007–2013 yhden miljoonan euron panostuksen nettovaikutus tuetuissa yrityksissä oli 14,2 työpaikkaa enemmän, kuin näissä yrityksissä muuten olisi syntynyt.

**Palvelujen ja vaikutusmahdollisuuksien paraneminen,
sisältäen tieto- ja viestintäteknologian
saavutettavuuden, käytön ja laadun parantamisen**

Missä määrin hankkeilla on myötävaikutettu palvelujen parantamiseen?

Leader-ryhmien kattama väestömäärä oli 2,7 miljoonaa henkilöä vuonna 2018, ohjelman tavoite on 1,8 miljoonaa henkilöä, eli ylittyä selvästi. Palvelujen ja kylien kehittäminen on tavoittanut hyvin laajan toimijajoukon.

2017 maaseutukatsauksen kansalaiskyselyssä kriittisimpiä ollaan palveluihin, joihin maaseutuohjelma ei suoranaisesti voi vaikuttaa

Suomen Leader-toimintatapa edellyttää erilaisten toimijoiden yhteistyötä, mikä on parantanut rakenteellisesti eri toimijaryhmien osallistumista ja yhteistyötä

Osallistumismahdollisuuksiaan vastaajat arvioivat suhteellisen myönteisesti, eikä tilanne ole tältä osin ainakaan heikentynyt kuluvan ohjelmakauden aikana

Laajakaistahankkeiden lukumäärätavoitteesta on 2018 loppuun mennessä toteutunut 76 %

Vaikutus suhteelliseen köyhyyteen

Kaupunkien läheisen maaseudun köyhyys on koko maan keskiarvoa sekä myös kaupunkialueita alhaisempi. Sen sijaan harvaan asutulla maaseudulla ja ydinmaaseudulla köyhyys on maan keskiarvoa ja muita aluetyyppejä korkeampi. Kuntatyypeittäin tarkasteltuna köyhyys on suhteellisesti vähentynyt vuodesta 2014 vuoteen 2017 etenkin harvaan asutulla maaseudulla.

AROPE-köyhyys kuntapohjaisen kaupunki- maaseutuluokituksen mukaan vuosina 2005–2017

(Lähde: Tilastokeskus, tulonjakotilasto/Eu-Silc)

	KOKO MAA	Harvaan asuttu maaseutu	Ydinmaaseutu	Kaupunkien läheinen maaseutu	Kaupungit
2005	17,1	25,6	19,7	14,3	16,0
2006	17,4	24,3	19,5	15,3	16,5
2007	17,4	21,1	21,1	15,1	16,5
2008	16,9	22,9	20,5	13,8	15,9
2009	17,0	22,1	20,1	13,6	16,2
2010	18,0	23,8	21,6	13,7	17,3
2011	17,2	26,6	19,8	12,5	16,5
2012	16,0	23,9	17,9	12,8	15,3
2013	17,3	25,5	20,3	12,7	16,5
2014	16,9	24,8	18,6	11,9	16,4
2015	16,6	21,6	18,3	12,7	16,4
2016	15,7	20,4	17,4	9,9	15,7
2017	16,4	21,2	18,1	11,9	16,2

Alueiden välisten kehityserojen tasoittuminen

Kokonaisuutena ohjelmalla voi sanoa olleen myönteistä vaikutusta sekä suoranaisesti työpaikkojen syntyyn, että myös työllisyyden paranemiseen välillisesti uusien yritysten perustamisen kautta. Ohjelman tavoitteita lähestytään suhteellisen hyvin kokonaisuudessaan, Leader-toiminnan osalta jopa etupainotteisesti.

Kun tasapainoista aluekehitystä katsotaan maaseudun työllisyyden ja työttömyyden kehityksen valossa 2014–2016, kaikkien maaseutualueiden työttömyys on vähentynyt hieman. Se on kaupungin läheisellä maaseudulla jopa alle kansallisen keskiarvon. Sinne kohdistuu vähemmän ohjelman toimenpiteitä kuin muille maaseutualueille, joilla työttömyys on suurempi ongelma.

2007–2013 ohjelmakauden aluetaloudellisia ja työllisyysvaikutuksia koskevan selvityksen (Manner-Suomen... 2019) tulosten mukaan Maaseutuohjelman toimenpiteillä on myönteistä vaikutusta tasapainoiseen aluekehitykseen sekä välittömän työpaikkavaikutuksensa että aluetalouteen syntyvän välillisen kerrannaisvaikutuksen kautta.

Em. tutkimuksen mukaan maaseutuohjelman yritysrahoituksen kohdennus on ollut sekä alueiden kasvua vahvistavaa, että myös pyrkinyt aktiivisesti kääntämään taantuvien alueiden kehitystä parempaan suuntaan. Tällä perusteella voidaan todeta, että maaseutuohjelman toimenpiteet ja niiden kohdennus ovat oikeansuuntaisia ja tasapainottavat maaseutualueiden kehitystä muuhun maahan verrattuna.

Suosituksset

Koulutustoimenpiteeseen panostaminen ja yhteistyön lisääminen maaseudun yritysten ja yleisemmän t&k-toiminnan kanssa voisi edesauttaa kasvuyritysten lisääntymistä

Tässä ohjelman vaiheessa voisi olla perusteltua kohdistaa toimia siihen, että saadaan kehittämistoimilla liikkeelle sellaista yritystoimintaa, jossa työllistävyys olisi tähänastista voimakkaampaa, esimerkiksi palvelualoilla

Olemassa olevan palvelurakenteen turvaamisen lisäksi tarvitaan edelleen ohjelman panostusta palveluihin ja infrastruktuuriin kuten laajakaistaverkkoon

Sote-palvelujen järjestämiseen kohdistuu paineita tulevien kansallisten uudistusten vuoksi. Alueille olisi hyödyllistä voida suunnitella paikkaperustaisesti sitä, miten maaseudun uusi tilanne otetaan vastaan, erityisesti miten maaseudun yhteisöt ja kansalaistoimijat voivat olla mukana palvelujen järjestämisessä. Uusi tilanne tulee edellyttämään myös palvelujen järjestämisen sopimusosaamista.

Ohjelman työllistävää ja yrittäjyyttä edistävää toimintaa tulee jatkaa vähintään entisellä volyymilla

Vaikka ohjelma ei ole sosiaalirahastotyyppinen, enemmän huomiota voitaisiin kohdistaa passiivisempien maaseudun asukkaiden saamiseen ohjelman piiriin:

- esimerkiksi paikallisten toimijoiden rohkaisemista kehittämään Leader-hankkeita, jotka kohdistuisivat syrjäytyneisiin tai syrjäytymisvaarassa oleviin henkilöihin, tai verkostotoiminnan räätälöiminen passiivisemmille alueille siten, että sillä pyrittäisiin vahvistamaan toimijoiden kykyä osallistua kehittämiseen.

Tasapainoisen aluekehityksen osalta ohjelman toimet ovat oikeansuuntaisia, mutta ero kaupunkialueiden elinkeinoelämän ja aluetalouden kehitykseen ei juurikaan ole kaventunut. Aluetalouden kehitystä tukevia toimia on syytä jatkaa vähintään nykyisellä volyymilla. Kaikkein haasteellisimmilla alueilla se tarkoittaa kehittämisedellytysten ja aktiivisuuden luomista.

Koulutustoimenpiteeseen panostaminen ja yhteistyön lisääminen maaseudun yritysten ja yleisemmän t&k-toiminnan kanssa voisi edesauttaa kasvuyritysten lisääntymistä. Suhteelliseen köyhyyteen kohdistuvat toimenpiteet tulee kohdentaa edelleen nimenomaan harvaan asutulle ja ydinmaaseudulle.

Yritysrahoitus siivilöityy alueen toimialarakenteen kautta. Mitä tiheämpi toimialarakenne, sitä enemmän kerrannaisvaikutuksia voi jäädä alueelle. Alueellisen räätälöinnin ja paikkaperusteisen politiikan merkitys korostuu.

Myös eri tukimuotojen keskinäisiä painotuksia voisi sovittaa vielä paremmin kunkin alueen tarpeisiin. Työllistävyysvaikutuksensa vuoksi koulutus- ja tiedotustoimenpiteen resurssia olisi harkittava vahvistettavaksi.

Kehittämishjelma toimintana, jolla mobilisoidaan, rakennetaan, uudistetaan ja hankitaan sellaisia resursseja ja kyvykkyyksiä, joiden varassa tulevaisuutta on mahdollista rakentaa (Laasonen & Kolehmainen 2017)

